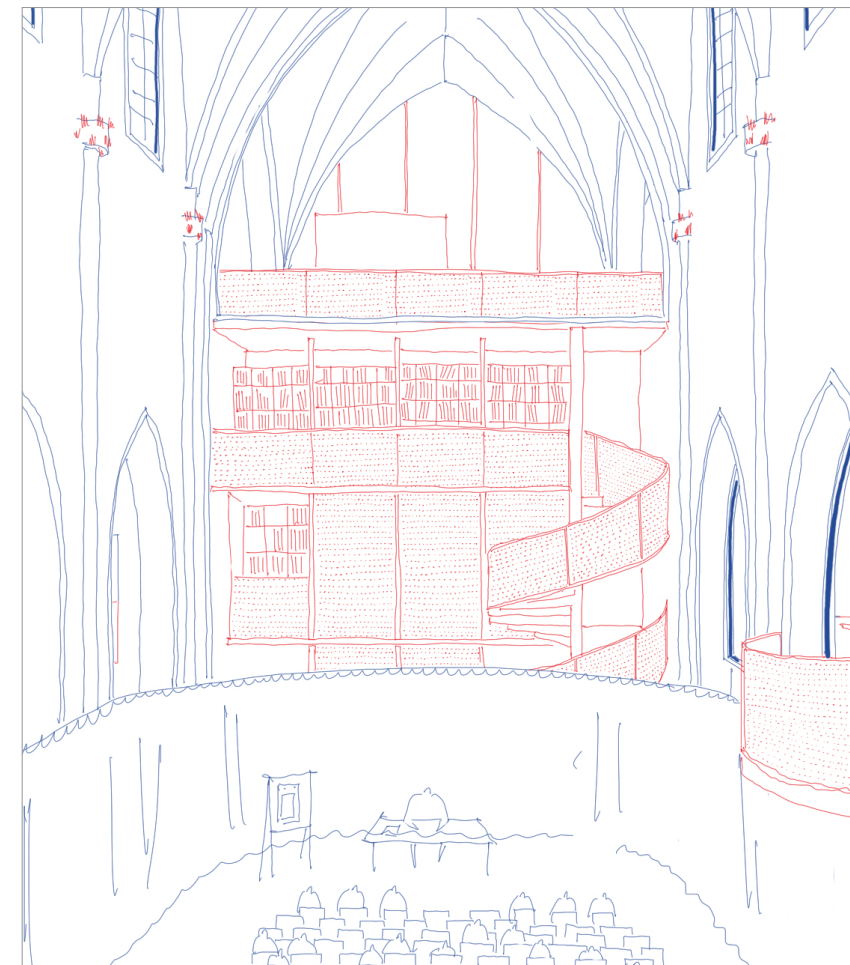

Ontwerp van een bibliotheek en een kerk in de Sint-Amandskerk

Open Oproep 47

VISIEBUNDEL
28 november 2024

VOORWOORD

In voorliggende bundel formuleren wij met veel plezier en enthousiasme onze gezamenlijke toekomstvisie voor de Sint-Amanduskerk. Een ontwikkelingsscenario waarin wij rotsvast geloven. Het resultaat van een intense zoektocht naar het meest gepaste antwoord op de voorgestelde projectdefinitie en de -soms uiteenlopende- gevoeligheden die we konden aanvoelen tijdens de vragenrondes ter plaatse.

De projectvraag is even relevant als dat ze prikkelend is. Een van de voornaamste 'sleutels' ligt in de exacte definitie van de relatie en de verhouding tussen beide programmaonderdelen. Wij kozen voor een indeling waarbij de functies rug-aan-rug geschakeld worden. Door het raakvlak tussen beiden erg precies vorm te geven ontstaat een duidelijk leesbaar kader 'op maat' dat nog steeds de nodige flexibiliteit bevat om wisselwerkingen mogelijk te maken, weliswaar zonder dwingend te zijn.

Wij geloven dat er een grote meerwaarde schuilt in deze kruisbestuivingen, in beide richtingen, maar beseffen tegelijk dat er nog meer diepgaande gesprekken nodig zijn om de wensen en verwachtingen van beide partijen ten volle te begrijpen. We kijken er dan ook naar uit om deze dialoog ten gronde en in alle openheid te voeren en op die manier zowel de projectdefinitie als ons geformuleerde antwoord erop samen verder aan te scherpen.

Veel leesplezier !

CO-CREATIE

MADAM architectuur en AGMEN architecten delen sinds 2016 dezelfde bureauimte in het centrum van Brussel. Beide bureau's hebben een voorliefde voor complexe renovatie- en herbestemmingsprojecten én projecten met een meervoudig programma. We bouwen voor de publieke sector in de hoofdstad Brussel en Vlaanderen. Het gevoelig omgaan met de bestaande context en het bedenken van boeiende gebouwen, alsook een sterke en duidelijke vormgeving van nieuwe elementen en architectuur, zijn kenmerkend voor ons werk. Begin dit jaar startten madam en agmen hun eerste vruchtbare samenwerking met het project voor de bouw van een zorgboerderij in Roosdaal. Het is evident dat het delen van de werkruimte de vlotte samenwerking erg gunstig beïnvloedt.

Als team van architecten laten we ons ondersteunen door BAS (stabiliteit, Sint-Sixtusabdij West-Vleteren), Heedfeld (technieken, tal van kerken), Origin (erfgoed, OLV-Hemelvaartkerk Vertrijk) en De Fonseca (akoestiek, Sint-Corneliuskerk Aalbeke). Allen gerenommeerde studie bureaus met uitgebreide ervaring in de culturele sector in het algemeen en m.b.t. de herbestemming van kerkelijke gebouwen in het bijzonder.

Waar dit document vandaag nog vooral 'onze' stempel draagt, moet die van de bib, de Kerk en de Strombekenaar er op korte termijn bij gezet worden. Samen met de geloofsgemeenschap en de bibliotheek willen we via verschillende workshops en themavergaderingen het voorliggend projectvoorstel verder verfijnen om finaal te landen op een breed gedragen en duurzaam scenario dat ook financieel haalbaar is. We stellen een echte hands-on aanpak voor waarbij we er resoluut voor kiezen om de meest pertinente en soms ook gevoelige thema's onomwonden aan te kaarten.

Hoe gaan we om met de bestaande rituele relictten in het kerkgebouw?

Moeten kerk en bib zich op eenzelfde manier tonen in het straatbeeld of juist niet?

Mag de kerk buiten de diensten fungeren als leeszaal? En kan het fablab wekelijks dienen als uitbreiding voor de kerk of enkel uitzonderlijk?

Welk soort events kunnen in de bib georganiseerd worden?

Welke programmatorische wensen kunnen geoptimaliseerd worden om het project realiseerbaar te houden?

herbestemming kerk,
MADAM architectuur

herbestemming badhuis,
agmen

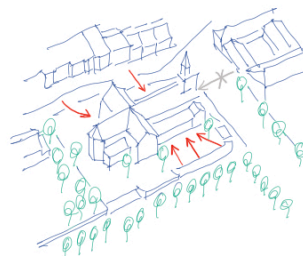
team agmen - madam
Beyeler foundation, Basel, 2024

OLV-Hemelvaartkerk Vertrijk
Origin

AMBITIES

gedeeld

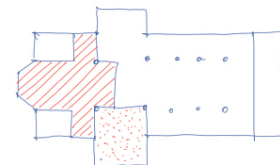

een veelzijdig huis

De toegangen naar de bib en de kerk worden aan beide zijden van het kerkgebouw voorzien. Zo worden de twee kanten van het Sint-Amandsplein geactiveerd en met mekaar verbonden.

Het kerkgebouw krijgt twee nieuwe gezichten. Zo krijgen kerk en bib elk hun eigen identiteit.

kerk

behoud van gewoontes

Het plan van de kerk wordt letterlijk verschaald tot een kleinere versie van zichzelf. Het kruisvormig plan respecteert de kerkelijke traditie.

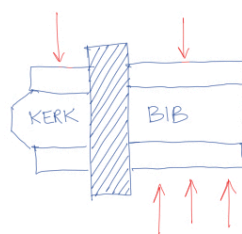
Bij grotere opkomst of nevenactiviteiten kan de kerk worden uitgebreid door gebruik te maken van de gedeelde ruimte met de bibliotheek.

bibliotheek

een uitnodigend straatbeeld !

De toegang tot de bibliotheek wordt aan de kant van het dorpsplein geplaatst. De luifel vormt een uitgesproken verwelkomend gebaar, waarvan de zorgvuldig gekozen positie en vormgeving neutraliteit uitstraalt en iedereen welkom heet.

rug aan rug

De functies van de kerk en de bib vullen elkaar goed aan en kunnen elkaar zelfs versterken. Toch is een duidelijke scheiding essentieel om hun unieke symbolische waarden te behouden. Beide functies komen rug aan rug te liggen. De centrale ingreep vormt enerzijds de scheiding, maar ook een plek voor verbinding.

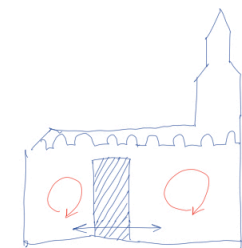
een traditionele kerk

Er werd bewust gekozen de kerk aan de zijde van het koor te situeren zodat de belangrijkste symbolische elementen op hun oorspronkelijke positie bewaard kunnen blijven.

een publiek middenplein

Door de boeken compact te organiseren in het transept blijft het schip volledig open en vrij. Het dorpsplein loopt door in het gebouw en biedt ruimte voor diverse activiteiten. Zo wordt de bibliotheek een echte ontmoetingsplaats voor de bewoners van Strombeek-Bever.

via een haalbare interventie

Door de ingreep compact te houden in het transept blijft de bestaande kwaliteit en ruimtelijkheid van de rest van het kerkgebouw behouden.

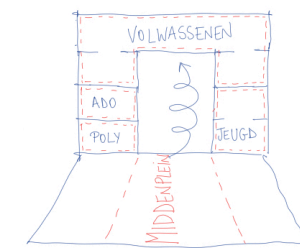
Het maximaal vrijwaren van het bestaande is niet alleen duurzaam en respectvol ten opzichte van de waardevolle architectuur, maar ook budgettair interessant.

met een nieuw gezicht

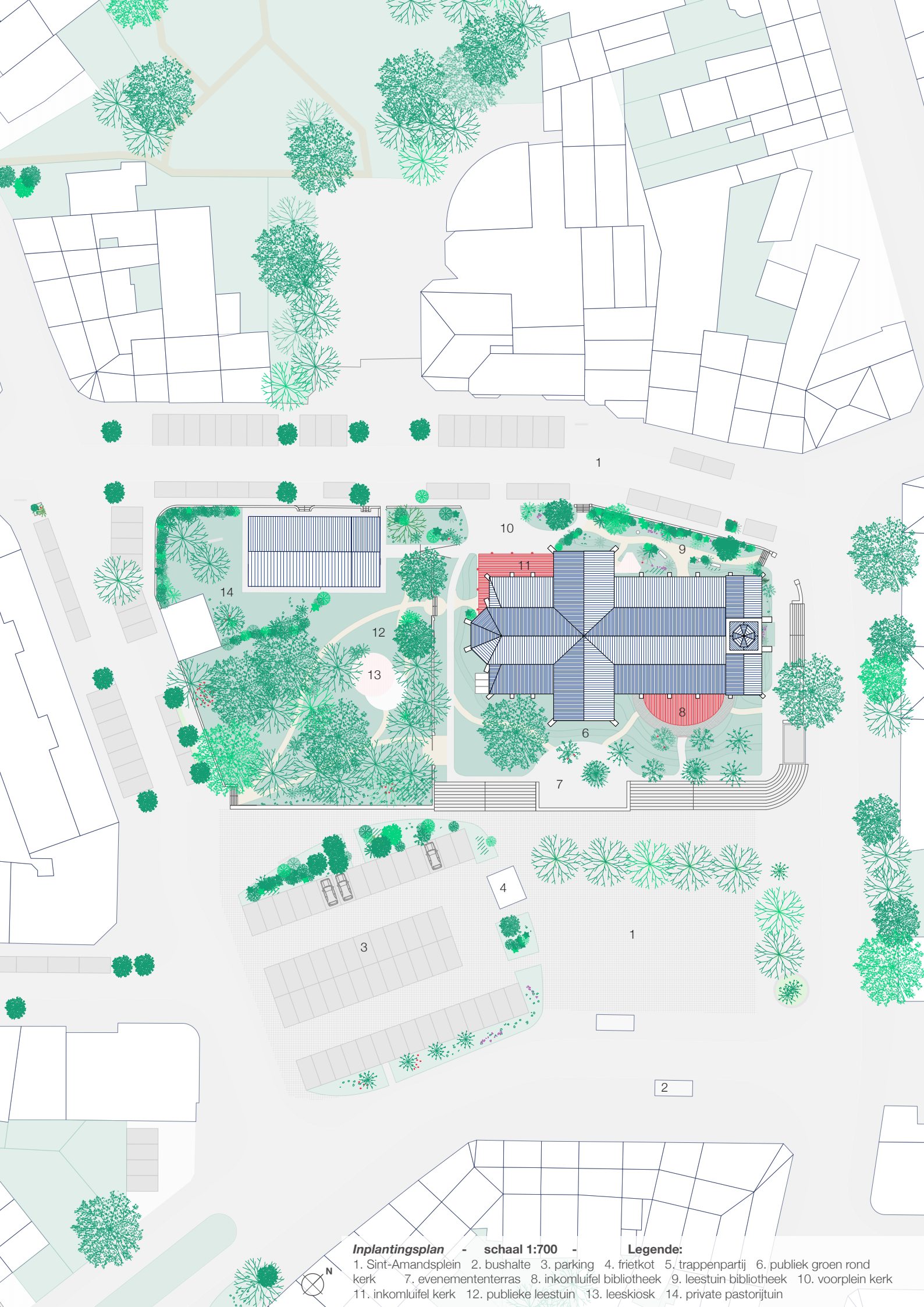
De ingang van de kerk wordt verplaatst naar de zijgevel aan de kant van de pastoorij.

Deze nieuwe ingang wordt gemarkeerd door een uitnodigende luifel, een subtiele toevoeging die het nieuwe gezicht van de kerk benadrukt.

afdelingen op maat

We geven de bibliotheek vorm als een boekentoren met hoge boekenkasten en passerellen die je doorheen de collecties leiden. Het karaktervolle kamermodel geeft elke afdeling een eigen plek en unieke sfeer en dompelt je onder in een wereld van boeken en verhalen, met prachtige doorzichten naar de gewelven en het middenplein.

RUG AAN RUG OP HET DORPSPLEIN

win-win

Het kerkgebouw toont zich vandaag al prominent in het dorpsbeeld dankzij zowel z’n schaal als de centrale én verhoogde ligging. De topografie rondom het gebouw maakt dat de kerk anders beleefd wordt naargelang de richting van toenaderen. Bijna (of beter ‘potentieel’) drempelloos langs de westkant, maar verheven langs noord- en oostzijde. Het gebouw en de omgeving vormen een **natuurlijke ontmoetingsplaats** met veel meer potentie dan vandaag benut wordt. Het koppelen van een nieuwe publieke nevenfunctie aan dit betekenisvolle gebouw versterkt dit waardoor beide functies **meerwaarde halen uit elkaars nabijheid**. De bibliotheek voegt een gelaagdheid en **vernieuwde dynamiek** toe aan het historische gebouw en brengt het kerkelijk gebeuren op die manier (opnieuw) dichterbij de gehele gemeenschap.

kerkelijkheid vs neutraliteit

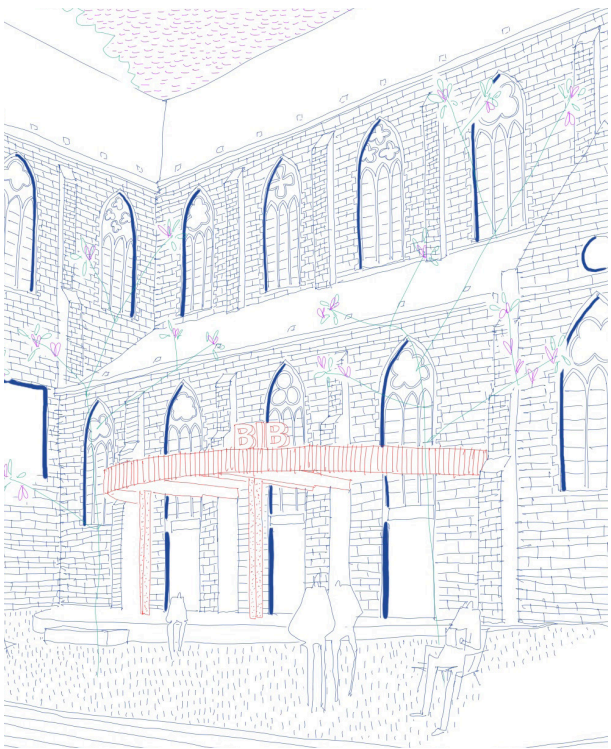
De kerk en de bib zijn beide programma’s met een bepaalde symboliek die wel **samengaan maar moeilijk verweven kunnen worden**. Hoewel beide open huizen zijn, is het belangrijk dat de bib haar neutraliteit bewaart terwijl het voor de kerk net essentieel is de katholieke waarden uit te stralen. Door de programma’s rug aan rug te plaatsen behouden beiden hun **eigen identiteit** maar delen ze wel een aantal functies zoals verticale circulatie, sanitair, vergaderzaal. Ook blijft het altijd mogelijk de deur open te zetten naar mekaar toe, wanneer gewenst.

twee gezichten

Twee nieuwe inkomportalen vormen de toegang tot beide functies en het vernieuwde programma. Ze zijn prominent, maar respecteren de architecturale uitstraling van de kerk. Door de toegangen diagonaal tegenover elkaar te plaatsen, opent het gebouw zich aan z’n beide langse zijden en ontstaat er een **nieuwe relatie** tussen het hoge en het lage deel van het Sint-Amandsplein. De langgerekte trappenpartij die vandaag iet of wat onbestemd aanvoelt, wordt een aantrekkelijke overgang tussen plein en bibliotheek. De kerk behoudt z’n entree aan de intussen vertrouwde westzijde, naast de pastorie. De nieuwe portiek maakt dit nu ook leesbaar in het straatbeeld en biedt beschutting bij het toekomen.

dorpstuin

Het kerkgebouw blijft omgeven door groen dat samen met de pastorietaan een **verhoogde dorpstuin** vormt. Minimale verhardingen ontsluiten beide functies en zorgen voor de integrale toegankelijkheid van bib en kerk. Terwijl de kerk een klein **voorplein** krijgt, geniet de bib van een lichtjes verhoogd terras onder de inkomluifel. Aan deze kant zien we tussen de trappenpartijen ook ruimte voor een **evenemententerras** dat uitkijkt over het dorpsplein. Aan de westkant geniet de bib dan weer van een **intieme leestuin** die ook dienst kan doen als meer directe ‘achterdeur’ voor de buurtbewoners. Ook de pastorietaan zou een intieme leestuin kunnen worden met een kleine kiosk voor voorleesmomenten of andere events.

inkomluifel bibliotheek

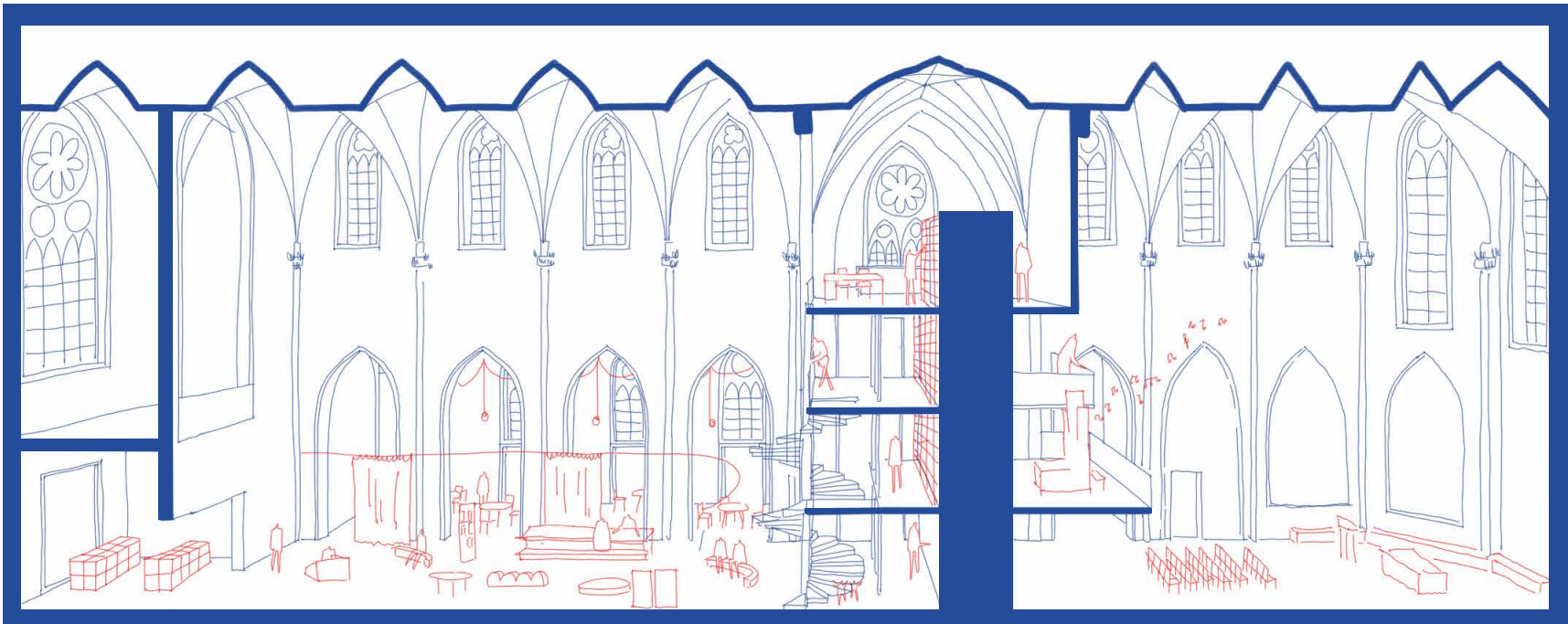

inkomluifel kerk

Inplantingsplan - schaal 1:700 -
1. Sint-Amandsplein 2. bushalte 3. parking 4. frietkot 5. trappenpartij 6. publiek groen rond kerk 7. evenemententerras 8. inkomluifel bibliotheek 9. leestuin bibliotheek 10. voorplein kerk 11. inkomluifel kerk 12. publieke leestuin 13. leeskiosk 14. private pastorietaan

Legende:

KOESTEREN VAN RUIMTELIJKHEID

Het gewenste programma weegt zwaar op de Sint-Amandskerk. We beschouwen de **ruimtelijkheid en verticaliteit** als de grootste troef van het kerkgebouw. Om deze zowel in het deel van de bib als het deel van de kerk zoveel mogelijk te behouden, maken we een duidelijke keuze voor stapeling en densiteit in de dwarse figuur van het transept.

Door daar een **compacte 'boekentoren'** van 4 lagen in te bouwen die het merendeel van de nieuwe functies omvat, kunnen de overige ruimtes zo goed als **ge vrijwaard** blijven en met minimale aanpassingen hun bestaande kwaliteit maximaal benutten.

De bestaande structuur staat als een **beschermende stomp** over de nieuwe boekentoren. De box-in-box staat grotendeels los van de bestaande wanden en wordt opgetrokken in lichte en duurzame bouwmaterialen (CLT, hout- en staalbouw) en zal daardoor ook weer **demontabel** zijn. De **compactheid** van de ingreep maakt dat ze financieel én praktisch **haalbaar** blijft.

De boekentoren vormt een duidelijk leesbare begrenzing tussen beide functies en zal naast de **leeskamers** van de verschillende afdelingen ook het fablab en een flexibel inzetbare vergaderruimte op het gelijkvloers omvatten. De centrale kern met lift, trap en sanitairen wordt gedeeld door beide functies.

Aan weerszijden rest openheid en **ruimtelijkheid** voor zowel bibliotheek, in de midden- en zijbeuken, als de kerk, in het koor en de omliggende ruimtes. De gestapelde kamers in de dwarsbeuken bieden op hun beurt **flexibiliteit** in gebruik voor de verschillende afdelingen van de bibliotheek.

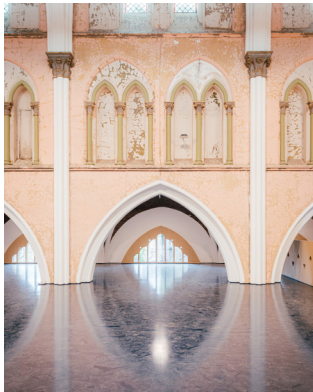
De neogotische, driebeukige kruisbasiliek -gebouwd tussen 1869 en 1895- is niet beschermd als monument maar wel opgenomen in de inventaris van het bouwkundig erfgoed met gedeelten van het meubilair. Ze wordt voornamelijk gekarakteriseerd door haar eenvoudige kerkinterieur en sterk verticaliserende ruimtewerking, waarop uitdrukkelijk wordt ingespeeld in het ontwerp voor de nevenbestemming. De kerk bevat relatief waardevolle glasramen, sculpturen en meubelstukken. De algemene staat van de kerk is goed, wat zijn hergebruik mogelijk maakt, maar er zijn lekken in de daken, de goten en de regenwaterafvoeren en er zijn problemen met de monelen van de spitsboogvensters. Beide problemen moeten in het kader van een nevenbestemming opgelost worden, maar een omstandige totaalrestauratie volgens de regels van de kunst en gerealiseerd binnen de gedeeltelijke omvorming tot bibliotheek, is budgettair helaas niet realistisch.

We stellen een pragmatisch plan van aanpak voor, waarbij in eerste instantie aan de meest acute renovatie-noden en alle huidige programmatorische wensen wordt voldaan. Vervolgens wordt er via een stappenplan en volgens opeenvolgende prioriteiten toegewerkt naar een totaal gerenoveerd bouwwerk op middellange termijn.

kwalitatief en periodiek nazicht
Een campagne van nazicht en lokaal herstel van beide hoofdproblematieken is een belangrijk onderdeel van de strategie. Onder lokaal herstel wordt verstaan een volledig nazicht van het dak en bijhorende elementen, vervangen van houten onderdelen in de kap, plaatselijk vernieuwen van leien, het herstellen door solderen van de regenwaterafvoeren, het wegnemen van alle loszittende stenen, het lokaal herstel met restauratiemortels van de monelen, en roestwerend schilderen van de raambruggen, met behoud van het glas-in-lood en de beschermbeglazing.

glas-in-lood en monelen
De vensters van de zijbeuken en de dwarsbeuk hebben reeds een beschermbeglazing aan de buitenzijde, maar de vensters van de lichtbeuk nog niet. Een volledige restauratie van het glas-in-lood en de monelen met het voorzien van een beschermbeglazing en/of een dubbele beglazing in het kader van de energetische prestatie, en dus het demonteren van de vensters, lijkt ons moeilijk te verantwoorden binnen het huidige budgettaire kader. Daarom focussen we op lokaal herstel, gecombineerd met het plaatsen van een achterzetraam met dubbele beglazing in de ruimten van de kerk die verwarmd zullen worden. De volledige restauratie van de venstermonelen en de glas-in-lood ramen, met het voorzien van beschermbeglazing en een thermisch onderbroken dubbele beglazing, kan in latere fase ingepland worden.

daken
Omdat het zuidelijke deel van het dak van de kerk recent vernieuwd werd en het noordelijke deel in eerste instantie nog niet volledig vernieuwd zou worden, kiezen we ervoor om de gewelven te isoleren met cellulose vlokken. Campagnes om het volledig dak te vernieuwen en te voorzien van een onderdak kunnen nadien nog uitgevoerd worden, eventueel in fasen, en zonder impact voor de bibliotheek.

herbestemming Heilig-Hart kerk,
De Smet-Vermeulen

Monks Garden
MVVA

herbestemming Hagelstein
MADAM

restaurant Le Nemours, Parijs

licht en ruimtelijkheid in de
bestaande kerk (VL BWMS)

historische foto toont het oude kerkhof,
ca. 1952

derde ontwerp
venster hoogzaal

EEN BIB VOOR ONTMOETING

Een bibliotheek moet natuurlijk meer dan een verzameling van boeken (in een toren) zijn. De rol van de bib wordt steeds **veelzijdiger**. Het is een combinatie van **fysieke en digitale ruimtes**, waarin zowel **traditionele** (boeken lezen en ontlenen) als **nieuwe functies** (digitale diensten, ontmoetings- en maakplekken) worden ondergebracht.

In het ontwerp worden deze twee aspecten deels uit elkaar getrokken. Enerzijds is er de **boekentoren** waar boeken voor de jeugd, adolescenten en volwassenen per thema kunnen worden georganiseerd. De kamers bieden ook ruimte voor **stille leesplekken** en **sfeerhoeken**. Daarnaast is er in het schip een **open en flexibele plek** met ruimte voor ontmoeting en aanvullende activiteiten.

De bibliotheek opent het kerkgebouw resoluut naar z'n omgeving. Zo ontstaan **zichtbare interacties** tussen binnen en buiten waardoor de activiteiten in de bibliotheek het straatbeeld verrijken, en omgekeerd. Het dorpsplein loopt via het verhoogde middenplein over in de intieme leestuin. De bibliotheek wordt een publiek **doorwaadbaar** gebouw dat z'n plek op de mentale kaart van de bewoners inneemt.

Waar het kerkgebouw vroeger een barrière vormde, worden beide zijden van het Sint-Amandsplein nu met elkaar **verbonden** tot één doorlopend geheel

De middenbeuk of het middenplein fungeert als **open educatief centrum** waar mensen kunnen samenkomen voor lezingen, workshops, opleidingen en ontmoetingen. Of een eenvoudige koffie bij de ochtendkrant. Een laagdrempelige, flexibele gemeenschapsruimte die voor verschillende activiteiten gebruikt kan worden.

Op die manier neemt de bibliotheek zijn **sociale positie** in binnen de dorpskern. Deze openheid versterkt de positie van de bibliotheek als neutrale en inclusieve verzamelplaats voor alle inwoners van Grimbergen en vergemakkelijkt de brede toegang tot informatie en ondersteuning.

sfeerbeeld van het middenplein met zicht naar de boekentoren

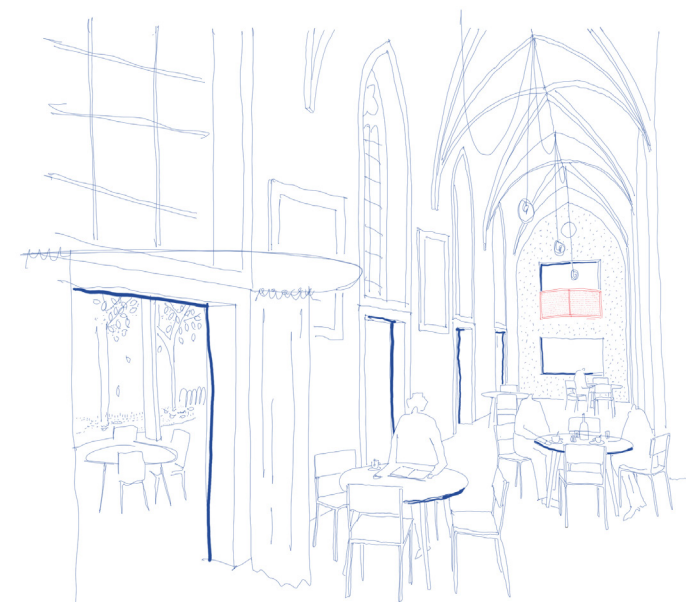
EEN BIB VOOR ONTMOETING

Het **open schip** wordt onderverdeeld in enkele deelruimten waarvan de exacte invulling uiteraard **flexibel** blijft. De verwelkomende **inkomluifel** brengt de bezoeker in de zijbeuk met open **leesbar** die uitkijkt over de tuin en het Sint-Amandsplein. Het centrale middenplein fungeert als een soort van **publiek forum**. Verschillende meubels organiseren de ruimte en vormen presentatie- en themahoeken naargelang de wensen van het moment. Het voornaamste element is de **centrale inkombalie**, waar bezoekers meteen een aanspreekpunt treffen. De zijbeuk aan de westzijde, langs de leestuin, biedt o.a. plaats aan de collecties met actuele tijdschriften en kranten. Ook de ruimte voor het samenstellen van de boekenboxen krijgt er z'n plaats zodat de werking van de bibliotheek getoond wordt. De **bureau- en vergaderruimten** van het personeel bevinden zich hierboven op de eerste verdieping. Binnenramen bieden hun een **zicht** over de taferelen die zich op het **middenplein** afspelen. Deze ruimte moet een echt overdekt dorpsplein worden waar soms ook kleine optredens of filmavonden worden georganiseerd.

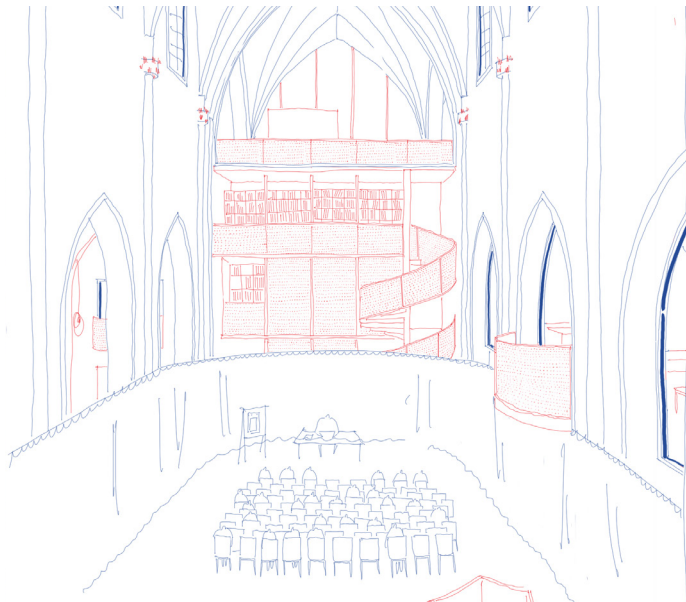
De kopse **binnengevel** wordt gevormd door het volume van de boekentoren die de volledige breedte van het transept opvult. Een prominente spiltrap ontsluit de verschillende bouwlagen en **thematische afdelingen**. Op het gelijkvloers van de boekentoren bevinden zich (het gelijkvloers van) de jeugdafdeling, vlakbij het middenplein, en ook een **polyvalente ruimte** die dienst kan doen als fablab, vergaderlokaal of zelfs uitbreiding van de kerk op Hoogdagen. T.h.v. de viering, in de kern van de boekentoren, worden lift en sanitaire ruimte **gedeeld door bib en kerk**. Naargelang de afspraken tussen beiden kan de sas buiten de erediensten doorgaans openblijven, waardoor de kerkruimte bv. op weekdagen ook gebruikt kan worden als stille leeszaal voor de bibliotheekbezoekers. De **personeelsruimten** op de eerste verdieping zijn zowel via de boekentoren als via de secundaire trap naast het huidige inkomportaal bereikbaar. In de oksel van de leestuin ontsluit een nieuwe externe **vluchtrap** de verschillende bouwlagen van de boekentoren.

Voor de **leesbaarheid** van de gevels en buitenruimten, wordt de trappenpartij die toegang geeft tot het huidige inkomportaal opgehoogd tot een terras op niveau van de binnenvloer waardoor het portaal zijn inkomfunctie verliest.

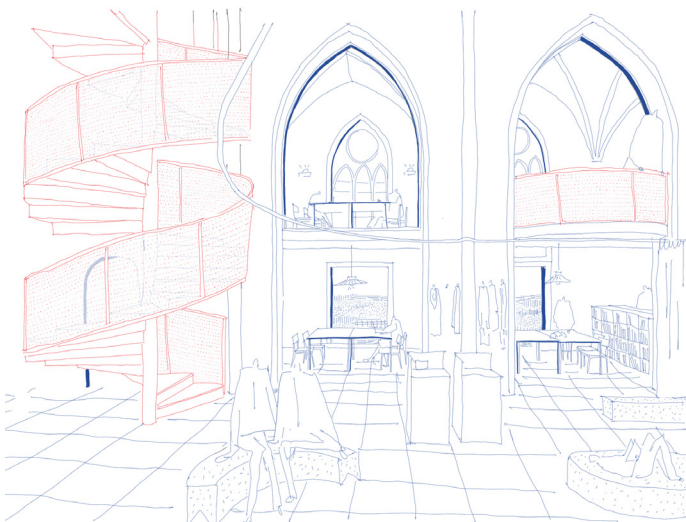
De inkom zone en de eerste traveeën van de zijbeuken krijgen een meer **functionele invulling** met sanitairen, vestiaire en technische ruimte. Op de eerste verdieping bevinden zich **vergader- en werkrumtes** en de eetplek voor personeel, visueel en akoestisch afgesloten van de bibliotheek.

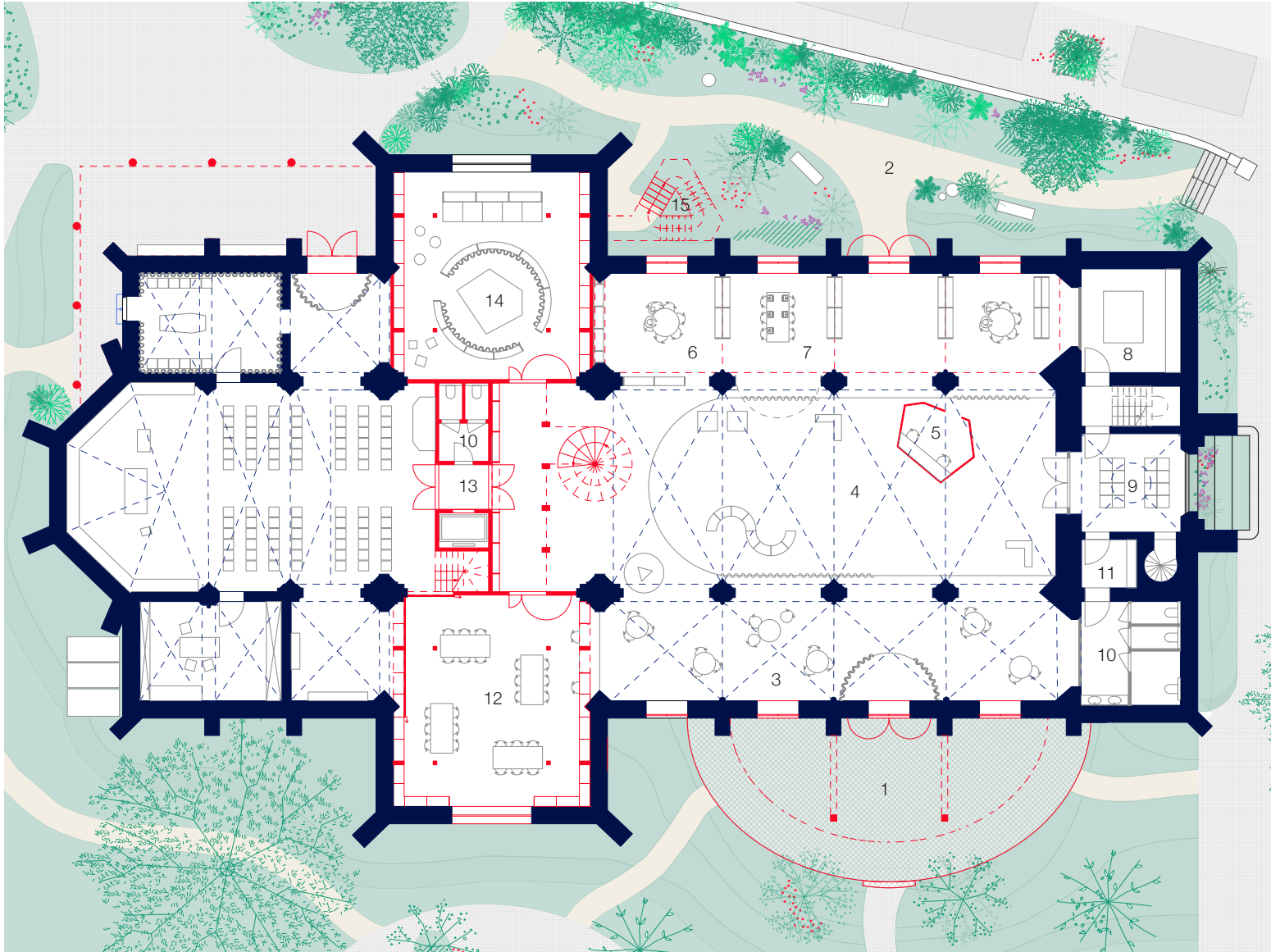
leesbar in de zijbeuk met zicht op het dorpsplein

het middenplein op het moment van een lezing

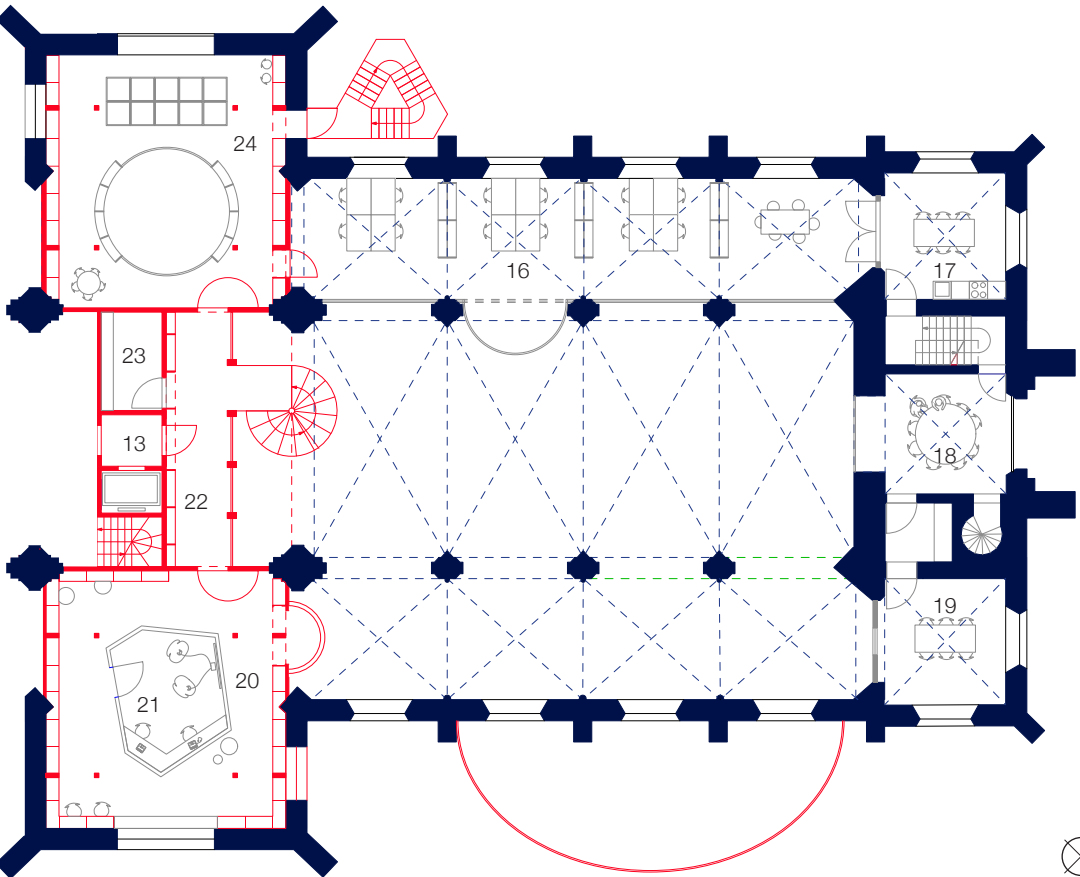

zicht vanop het middenplein naar de leestuin

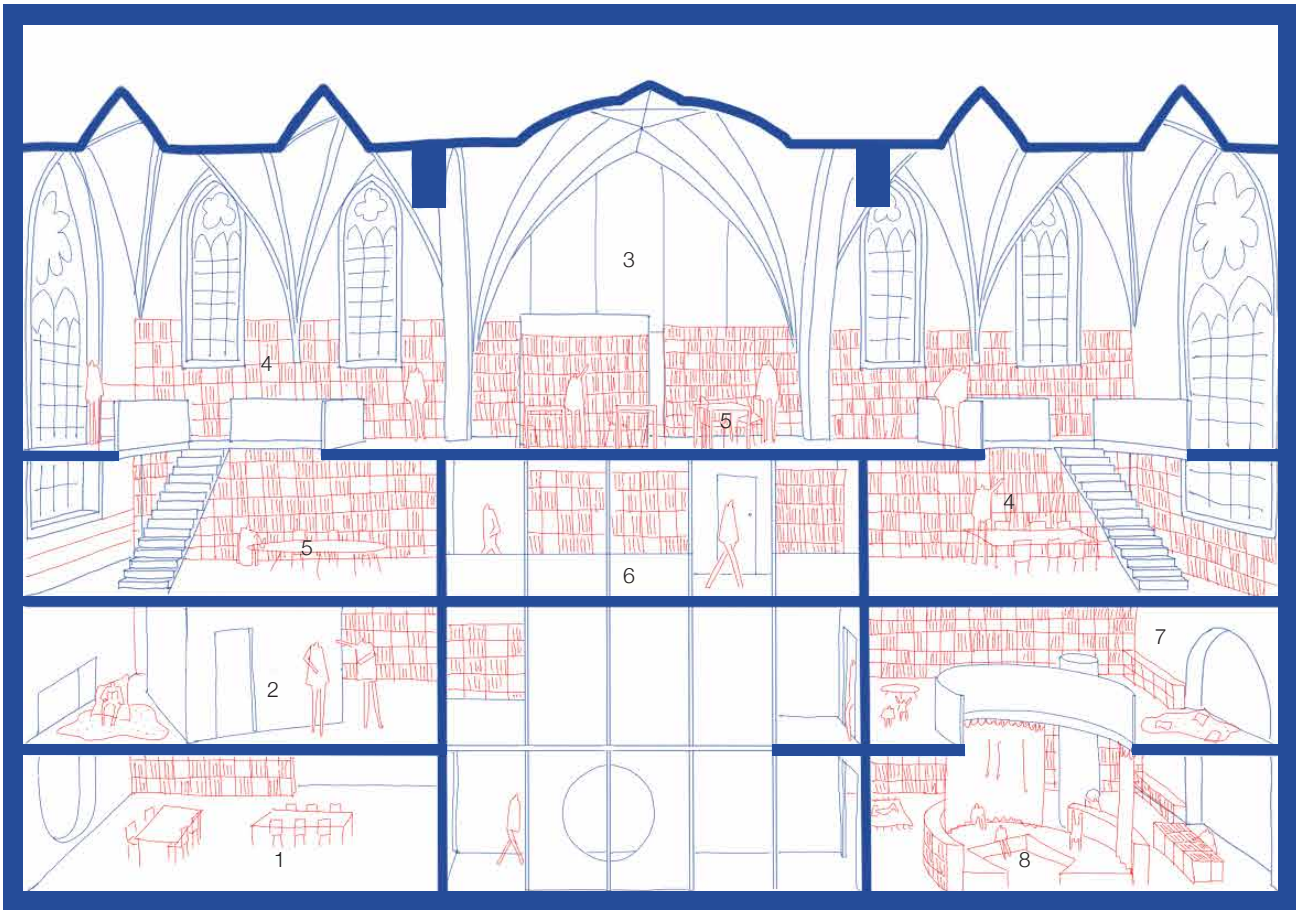

Plannen - schaal 1:250 - Legende
boven : gelijkvloers
onder : N+1

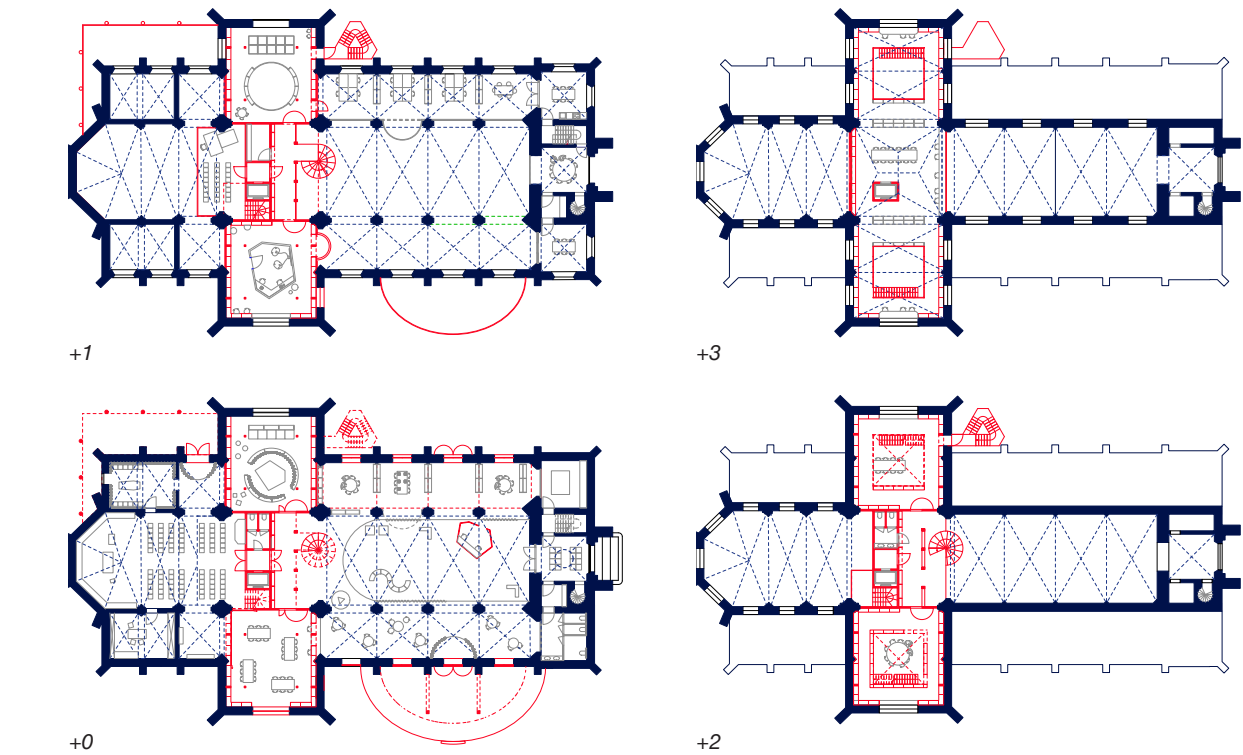
1. inkomluifel bibliotheek	m2
2. leestuin	
3. leesbar met tijdschriftcollecties	87
4. middenplein met onthaalkiosk	180
5. onthaalkiosk	
6. boekenbox ruimte	25
7. stille werkplekken / computerhoek	65
8. technische ruimte	17
9. vestiaire	19
10. sanitair	
11. bergruimte	4
12. polyvalente ruimte met fablab	65
13. liftsas	
14. gelijkvloers duplex jeugd	66
15. vluchtrap	
16. landschapskantoor personeel	81
17. lunchplek personeel	17
18. vergaderruimte	16
19. kantoor bibliothecaris	17
20. afdeling adolescenten	70
21. gamebox	
22. passerelle met boekenrekken	21
23. bergruimte	7
24. verdieping duplex jeugd	53

EEN BIB VOOR VERWONDERING

snede door de boekentoren
1. polyvalente ruimte met fablab 2. afdeling adolescenten met gamebox 3. duplex volwassenen onder de gewelven 4. doorlopende boekenrekken tegen de buitenwanden 5. stille werkruimten 6. centrale travee met verticale circulatie en passerelles tussen boekenkamers 7. duplex jeugd met diverse themahoeken 8. centrale voorleeshoek

Het **flexibele schema** van de boekentoren, met **centrale verticale circulatie** en **kamers** in de dwarsbeuken rondom, biedt veel mogelijkheden. De kamers van de toren hebben een aangename maat en bieden uiteenlopende mogelijkheden tot **sfeer- en themavorming**. Afhankelijk van de afdeling, zijn de kamers nu eens dubbelhoog, dan weer eenvoudig op één bouwlaag.

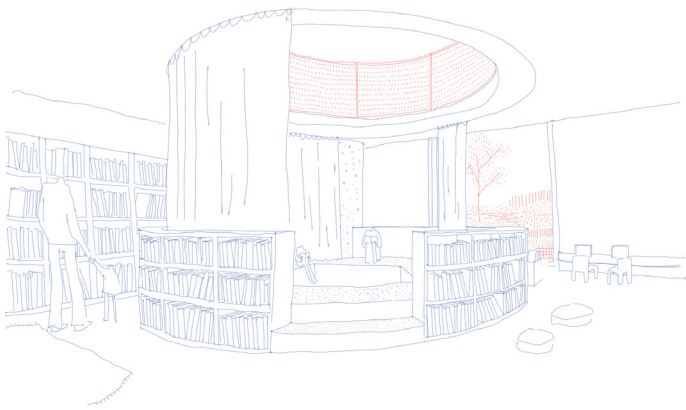
Telkens lenen de **wanden** van deze royale ruimtes zich tot **hoge**, doorlopende boekenkasten waardoor de elementen **centraal** in de ruimte bewust **lager** gehouden kunnen worden ter vrijwaring van de **ruimtelijkheid** en **doorzichten**. Waar de ruimtes dubbelhoog zijn lopen de kasten schijnbaar door tot op de passerellen. Vides bieden **doorzichten** tussen de verdiepingen en geven aanleiding tot hoekwerking binnen de eigen afdeling.

De vides en interne trappen doen denken aan de typologie van de traditionele bibliotheek, als **‘heiligdom van kennis’** met **karaktervolle boekenwanden**. Een ruimte voor stilte en introspectie die een voorliefde toont voor de waarde van fysieke boeken en in het algemeen voor het behoud van (wetenschappelijke en culturele) kennis. Door de vides ontstaan niet enkel interessante **doorzichten** tussen de afdelingen maar zijn de **gewelven** van de kerk ook voelbaar over de verschillende lagen van de volwassenenafdeling.

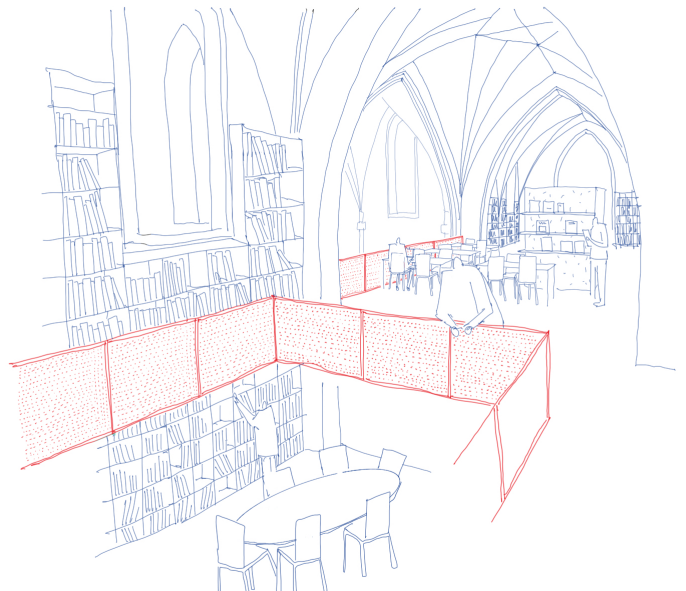
Het kamersysteem laat toe om de afdelingen op uiteenlopende wijzen in te richten, zonder dat dit de algemene sfeer in de bibliotheek hoeft te beïnvloeden.

De **jeugdafdeling** vormt een **afzonderlijke duplex** met geheel specifieke sfeer en vele hoekjes, waar kinderen gestimuleerd worden om een boek uit te zoeken en er zich op hun favoriete plek mee te installeren. De centrale **voorleesplek**, in de vide, kan door gordijnen afgesloten worden zodat er een **intieme, gezellige sfeer** ontstaat waar kinderen zich onomwonden kunnen laten meeslepen in een verhaal. Ook de **adolescenten** krijgen een eigen kamer met gamezone, studieplekken en een leuk balkon dat uitgaat op de zijbeuk met leesbar.

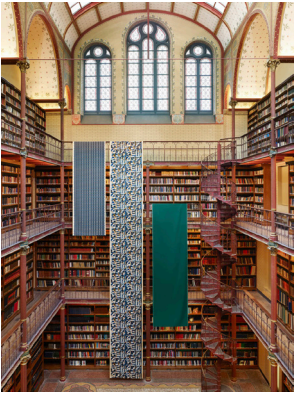
Onderin de boekentoren bevindt zich ook de afsluitbare **polyvalente ruimte**. Deze is **strategisch** gelegen omdat ze zowel gekoppeld kan worden aan de bib, met middenplein en leesbar, als aan de kerk. Ze is **flexibel** inzetbaar als fablab, vergaderruimte voor de kerk of voor de bib, ruimte voor de boekenclub, uitbreiding voor de kerk op Hoogdagen of bij grotere bijeenkomsten.

speelse jeugdafdeling met centrale voorleesruimte

volwassenenafdeling als karaktervolle duplex onder de booggewelven

bibliotheek Rijksmuseum Amsterdam, Pierre Cuypers

Brons - kinderdagverblijf agmen

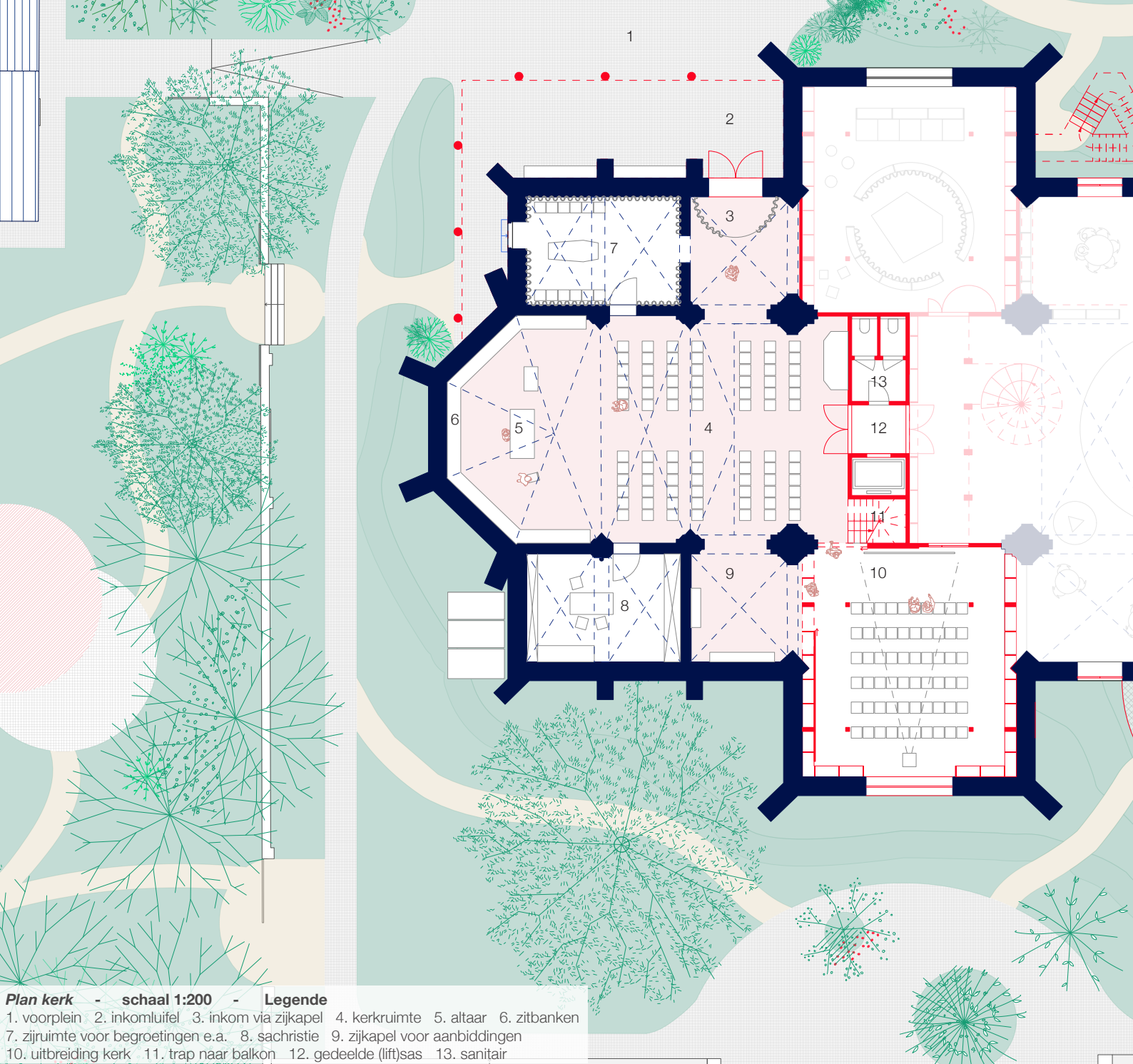

bibliotheek vakgroep architectuur UGent, Office KGDVS

Brons - kinderdagverblijf agmen

EEN VERTROUWDE KERK

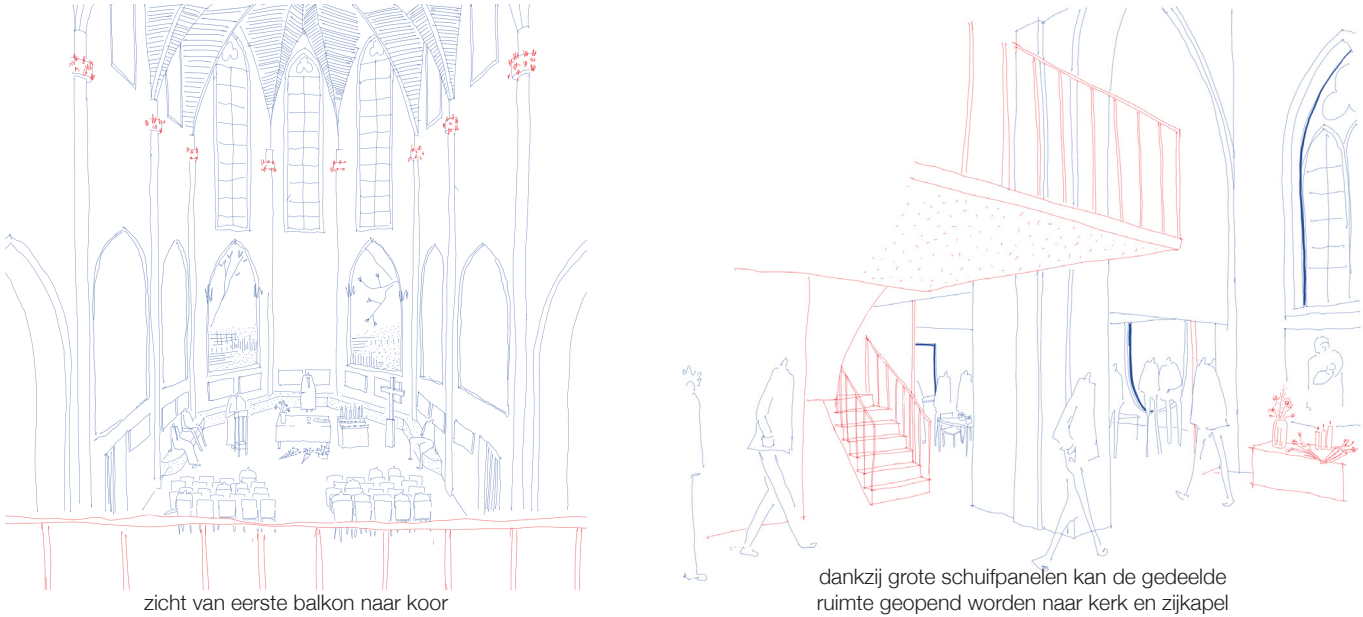
Het onderbrengen van de **kerk** in het **koor** en de omliggende ruimtes lijkt schijnbaar evident. Verschillende aspecten zoals het behoud van de huidige gewoontes, de **traditionele en symbolische architectuur van de koorruimte**, de nabijheid van de pastorie, het drempelloze aansluiten op het openbare domein dragen hier sterk toe bij. Daarnaast is het koor ook eenvoudigweg **op maat van de geloofsgemeenschap**. De naastgelegen ruimtes kunnen op pragmatische wijze ingevuld worden. Naast het nieuwe inkomportaal is er in de historische sacristie ruimte voor enkele devoties, kaarsen of anderen. Bij begrafenissen kan dit het lokaal zijn waar het groeten aan de kist en nabestaanden gebeurt. Aan de oostzijde bevinden zich de vernieuwde **sacristie** (op de plaats van de huidige) en opnieuw een ruimte voor aanbiddingen en de presentatie van waardevolle relikten.

Aan de kopse gevel van de boekentoren worden twee **balkons** gehangen, als herinterpretatie van de historische oksalen met pijporgels. Ook in de toekomst willen we hier (het

gerecupereerde) **orgel** voorzien. Ernaast blijft ruimte vrij voor een koorgroep tijdens speciale vieringen, of simpelweg voor bijkomende zitplaatsen. Bij grote opkomst en in overleg met de bibliotheek, is er de mogelijkheid om via 2 grote schuifwanden de **polyvalente ruimte** van de bib open te stellen voor de kerkgangers. Vanuit deze ruimte is er voldoende openheid naar het gebeuren in het koor toe, via de zijkapel met aanbiddingen. Daarnaast bestaat er ook de mogelijkheid om live beelden van de viering te projecteren op de kopse wand (of het schuifpaneel) van de polyvalente ruimte.

De architectuur van de kerkelijke ruimte laat **verschillende opstellingen** toe voor publiek en altaar. Een doorlopende zitbank suggereert bv. dat er ook rondom het koor, en dus rond de pastoor, kan gezeten worden.

hoofdruimte ca. 84 zitplaatsen, zitbanken koor ca. 26pl, balkons ca. 34pl, gedeelde ruimte ca. 60pl

MATERIALEN EN INTERIEURS

subtile aanpassingen met behoud van authenticiteit

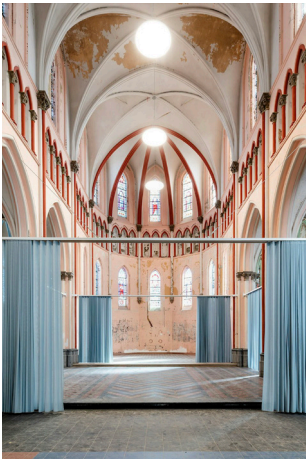
beperkte wijzigingen aan de buitenkant: De gevel van het gebouw blijft vrijwel ongewijzigd, met slechts enkele kleine toevoegingen die de nieuwe/vernieuwde functies subtiel aanduiden.

discrete nieuwe openingen: Hier en daar worden openingen toegevoegd of vergroot. De bestaande openingen in de zijbeuken worden naar beneden doorgetrokken om het middenplein te betrekken bij de omgeving en om de aanwezigheid van een nevenbestemming in de kerk aan te geven.

toevoeging van twee stalen luifels: De luifels markeren de nieuwe functies en geven beide bestemmingen een eigentijds en herkenbaar gezicht. Deze ingrepen zijn klein, maar zeer effectief en bovendien volledig omkeerbaar, waardoor ze de integriteit van het gebouw respecteren.

bookshop Wiels
Piovenefabi

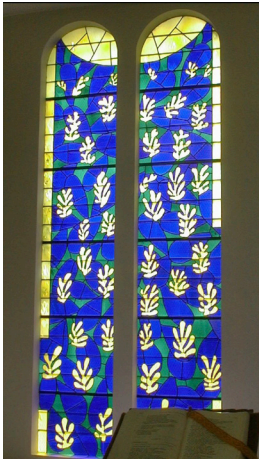
herbestemming H.Hartkerk
De Smet Vermeulen

invulstructuur in gelakt
staal, FELT

zeilclub in CLT
Wim Goes

Chapelle du Rosaire
Henri Matisse

respect voor de authentieke kerkelijke beleving

De bestaande materialiteit van de kerk speelt een essentiële rol in de unieke ruimtelijke ervaring.

In het kerkgedeelte streven we ernaar deze materialiteit en sfeer zoveel mogelijk te behouden, met maximaal behoud van de belangrijke kerkelijke elementen. Elementen die in het schip en transept stonden krijgen opnieuw een plaats in het gedeelte voor de kerk.

aanpassing voor het bibliotheekgedeelte

Bovenzijde transept en het schip behouden de oorspronkelijke sfeer en materialiteit van de kerk, maar worden ontdaan van religieuze symboliek om een neutralere uitstraling te creëren.

boekentoren en personeelsruimtes

Deze ruimtes worden opgedeeld in verdiepingen, waardoor een “box-in-box”-structuur ontstaat met een eigen sfeer en verhaal. De materialenkeuze, met een focus op hout en een subtiel aanvulling van staal, onderstreept een duurzaam materiaalgebruik. In de binnengevel aan het middenplein introduceren we kleur door het hout te beitsen en gelakt staal. Het ontwerp is volledig onafhankelijk en demonteerbaar, wat flexibiliteit biedt voor toekomstig hergebruik.

Doordat de boekentoren is opgevat als een kamermodeel ontstaat de mogelijkheid de verschillende afdelingen een eigen sfeer en materialiteit te geven.

De afdeling voor de volwassenen is bijvoorbeeld geïnspireerd op klassieke bibliotheken waar fijne passerellen en doorlopende boekenkasten de sfeer bepalen.

De jeugdafdeling is een wereld op zich. Speels opgevat met plaats voor kleuren, zachte materialen, en organische vormen

middenplein

In deze ruimte blijft de oorspronkelijke sfeer en materialiteit van de kerk sterker voelbaar. Door subtiel ingrepen wordt de ruimte echter “ontkerkelijk.” Voorbeelden hiervan zijn:

- Moderne toevoegingen zoals de boekentoren met een royale spiltrap en de personeelsruimtes.
- Nieuwe gordijnen die delen van de ruimte kunnen afsluiten.
- Het openmaken van de zijbeuken met nieuwe ramen.
- Nieuw meubilair op schaal van de ruimte, zoals de infokiosk

beperkte ingrepen voor maximale duurzaamheid

De ingrepen zijn voornamelijk gericht op het transept en de mezzanine voor het personeel in de zijbeuken. Door de ingrepen in de overige ruimtes minimaal te houden, blijven veel originele elementen behouden en worden ze hergebruikt. Dit omvat bijvoorbeeld:

- het behoud van bestaande vloeren
- pleisterwerken en schilderwerken
- het behoud van de glas in loodramen

Deze bewuste aanpak, waarbij bestaande materialen en elementen zorgvuldig worden geïntegreerd en hergebruikt, draagt bij aan een duurzame renovatie met respect voor het erfgoedkarakter van het gebouw.

waardevolle interieurelementen

Voor het roerend patrimonium moet een onderscheid worden gemaakt tussen de kleine stukken, die vandaag in de kerk nog bruikbaar zijn, en de grotere, vaste interieurelementen, die nog maar weinig betekenis hebben. De (devotie)beelden en ander liturgisch materieel kunnen een nieuwe plek krijgen in de zijkapel en een van de zijruimten waar we o.a. mogelijkheden zien voor de verschillende vereringen. Ook de kruisweg is, mits de nodige omzichtigheid, demonteerbaar en verwerken we in de wanden van het koor. Het koorgestoelte kan op verschillende plaatsen gepositioneerd worden, indien het behoud door de kerkgemeenschap gewenst is.

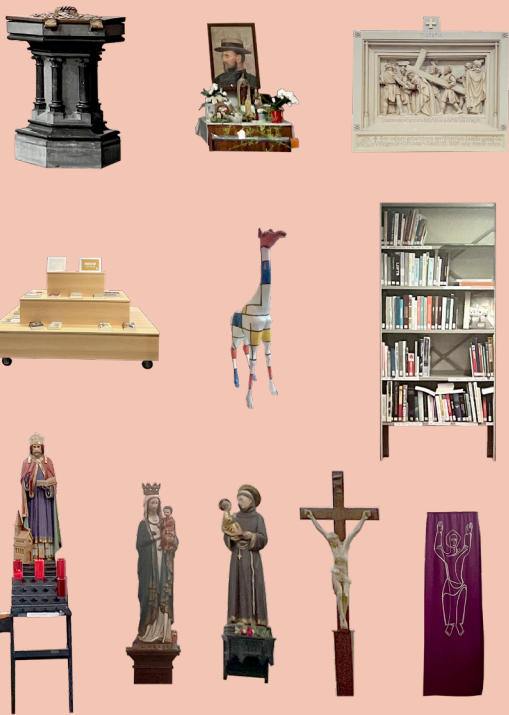
Er werd aangegeven dat het Loretorgel mag verdwijnen. Dat is ook wenselijk gezien de grote (religieus getinte) impact op de ruimte van het middenschip.

Minstens één van de ingebouwde biechtstoelen kan verplaatst worden naar de nieuwe kerk. We zien hiervoor een mooie plaats onder het balkon, tegen de wand van de boekentoren. In overleg met de bibliotheek kan bekeken worden of de tweede stoel eventueel daar zijn plaats kan krijgen.

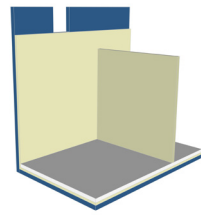
Het nieuwe orgel dat recent werd aangekocht door de kerkgemeenschap, kan uiteraard behouden blijven en zien we op het eerste balkon gepositioneerd (zie schets).

We kijken er vooral naar uit om in samenspraak de juiste keuzes te maken m.b.t. deze thema's.

Ten slotte denken we niet enkel aan hergebruik van het kerkelijke meubilair. We zien ook mogelijkheden om de waardevolle interieurelementen van de huidige bibliotheek te recupereren. De mogelijkheid om een deel van de bestaande legkasten te integreren in de toekomstige boekenwanden, willen we bv. meer in detail onderzoeken.

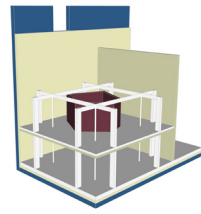

TECHNIEKEN EN STABILITEIT

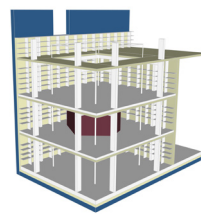
Vrijstaande structuur

In eerste instantie worden de buitenwanden van het transept ingepakt met isolatie. Nadien komt de structuur, die volledig los staat van het kerkgebouw, inclusief eigen fundering.

Omkeerbare ingreep

De structuur is ontworpen als een omkeerbare toevoeging, die eenvoudig kan worden ontmanteld.

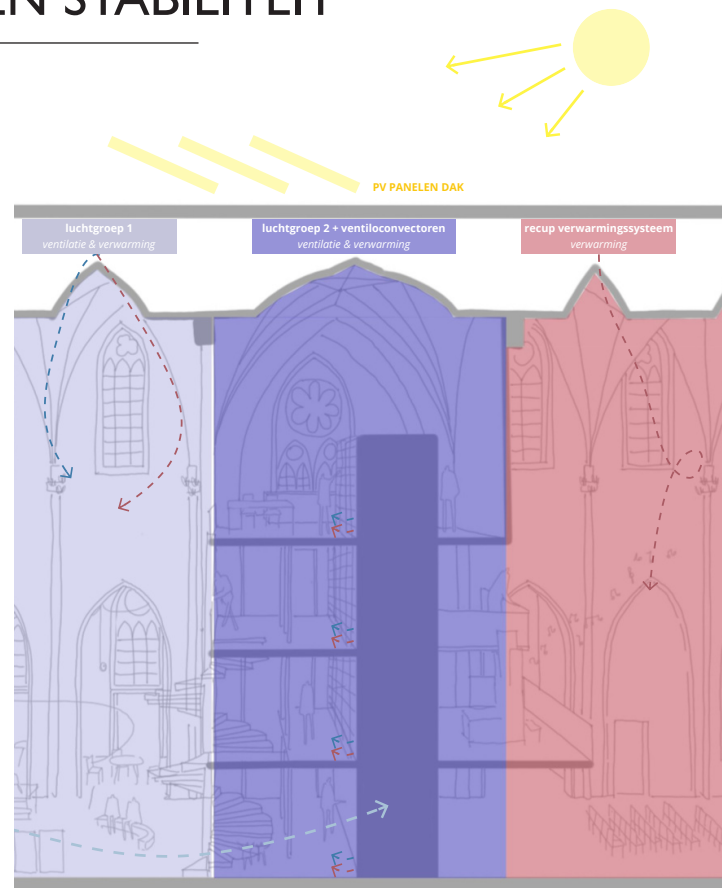

Duurzame materialen

De combinatie van CLT-hout in vloeren en penanten met fijne stalen elementen brengt warmte in de interieurs.

Functionele structuur

De modulaire structuur dient als basis om passerellen en boekenrekken aan op te hangen.

Een nevenbestemming geven aan een kerk brengt een zekere complexiteit met zich mee. Enerzijds is er de symbolische en architecturale waarde van het gebouw zelf. Anderzijds moeten twee functies, elk met hun eigen symboliek, zorgvuldig worden samengebracht.

Er zijn twee eindgebruikers met elk hun eigen belangen en visies, en één beperkt budget om dit alles te realiseren.

Het proces zal niet in één rechte lijn verlopen. Het zal eerder een traject zijn waarin voldoende overleg nodig is met alle betrokken partijen (gebruikers, ontwerpers, gemeente, stedenbouwkundigen, ingenieurs, de dienst erfgoed, ...) om stapsgewijs tot een gedragen en haalbaar project te komen.

Wij zien dit voorstel vooral als een vertrekpunt. Door het ontwerp- en denkproces hebben we het gebouw en het programma goed leren kennen. We zijn klaar om in samenspraak met jullie het voorstel verder te kneden tot een ideaal scenario.

We zijn ervan overtuigd dat het basisidee dat nu voorligt daarbij een interessant startpunt biedt, met enorme kwaliteiten voor de kerk, de bibliotheek en de inwoners van Grimbergen.

De royale ruimtes van kerkgebouwen brengen **specifieke uitdagingen rond verwarming en ventilatie** met zich mee.

Door hun unieke eigenschappen, zoals het ontbreken van uitgebreide isolatiemogelijkheden, het behoud van historische ramen, en de hoge open ruimtes waarin warmte snel opstijgt, vraagt dit type gebouw om een **doordachte aanpak**. Daarom hebben we al vanaf het conceptstadium nagedacht over **betaalbare en beheersbare** oplossingen.

Verbeteren van de buitenschil

- De gewelven zullen in eerste fase aan de bovenzijde geïsoleerd worden met cellulosevlokken.
- De bestaande glasramen krijgen een voorzetraam met dubbele beglazing (eventueel gefaseerd)
- De boekentoren word aan de binnenzijde geïsoleerd achter de nieuwe voorzetwanden.

Om het energieverbruik te optimaliseren en de kosten beheersbaar te houden, hebben we de kerk opgedeeld in

drie afzonderlijke klimaatzones:

1. het binnenplein
2. de boekentoren en de personeelsruimtes
3. de kerk

Voor elke zone streven we naar een ander niveau van comfort, afhankelijk van de gebruikintensiteit. Op deze manier vermijden we de hoge kosten van het constant op 21 graden houden van het volledige gebouw.

Met deze aanpak houden we rekening met het karakter van het kerkgebouw en zorgen we voor een duurzame en kostenefficiënte oplossing die aansluit bij de specifieke noden van elke klimaatzone.

Klimaatzone 1: Het binnenplein

- Periodiek comfort: net als de kerkruimte hoeft deze zone niet voortdurend op 21 graden te worden gehouden.
- Gecombineerde functie van ventilatie en verwarming: het benodigde ventilatiesysteem wordt ook ingezet voor verwarming.
- Aansluiting op warmtepomp: ook deze zone kan indien gewenst op de lucht-water warmtepomp worden aangesloten.

Klimaatzone 2: De boekentoren en personeelsruimtes

- Constante comfortgarantie: dit is een zone waar gewerkt en gelezen wordt. Hier streven we naar een stabiel en aangenaam binnenklimaat.
- Verwarming: een lucht-water warmtepomp stuurt ventiloconvectoren aan, eventueel aangevuld met een droog vloerverwarmingssysteem.
- Beperking van de warmtevraag: waar mogelijk wordt deze zone aan de binnenzijde geïsoleerd (tot bovenaan boekenwand).
- Ventilatie: een systeem D met warmterugwinning zorgt voor efficiënte ventilatie. De installatie wordt opgesteld boven de gewelven, zodat de kanalen van daaruit eenvoudig kunnen worden aangelegd.

Klimaatzone 3: De kerk

- Flexibel verwarmen: de kerkruimte hoeft niet continu verwarmd te worden, maar vereist een systeem dat snel kan schakelen.
- Hergebruik van de huidige installatie: in eerste instantie stellen we voor om het bestaande luchtverwarmingssysteem te hergebruiken gezien de levensduur nog lang niet bereikt is.
- Latere aansluiting op warmtepomp: op termijn kan de kerkruimte worden aangesloten op een warmtepomp in combinatie met vloerverwarming in lichte opbouwvloeren.
- Geen ventilatiesysteem nodig: voor deze zone volstaat natuurlijke ventilatie.

